

การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษา
ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

(The Curriculum Development for Educational Leadership

in cooperation with Southwest University, People's Republic of China)

ดร.เต็มจิต จันทคา¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน 2) ทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และ 3) การติดตามและประเมินผลหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สร้างขึ้น ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความรู้ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9246 2) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8931 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินการฝึกอบรม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8657 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่

ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ปรัชญาและแนวคิด หลักการเรียนรู้และพัฒนา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ขั้นตอนในการฝึกอบรม โครงสร้างและหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แนวทางการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ระยะเวลา คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิธีการคัดเลือก การวัดและประเมินผล และแผนการเรียนรู้

2. การวิเคราะห์การตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 9 รายการ ได้แก่ องค์ประกอบของหลักสูตร สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการฝึกอบรม โครงสร้างและหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แผนจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ระยะเวลา สำหรับวิธีการคัดเลือกและคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร พบว่า 1) หลักสูตรมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 91.33/90.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร พบว่า มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรม ด้านเนื้อหาวิชาหลักสูตร ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระและ

¹ ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่นักวิชาการศึกษาเชี่ยวชาญ สำนักงานศึกษาธิการภาค 4 (ราชบุรี)

กิจกรรมการฝึกอบรม ด้านปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดฝึกอบรม และด้านวิทยากร เทคนิคการฝึกอบรม

4) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการจัดฝึกอบรมในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า ด้านกระบวนการจัดการ ด้านการดำเนินการระยะที่ 1 การพัฒนาในประเทศ สำหรับด้านการดำเนินการระยะที่ 2 การพัฒนาในต่างประเทศ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. การติดตามและประเมินผลหลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ พัฒนาตนเอง พัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาจัดการเรียนการสอน ตลอดจนขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ และสังคม มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เป็นต้นแบบการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างกว้างขวาง สนับสนุนผลักดันให้เกิดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและพื้นที่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับพื้นที่และระดับประเทศ

5. การปรับปรุงหลักสูตร พบว่า ควรเพิ่มหน่วยการเรียนรู้ในการพัฒนาในประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาในต่างประเทศ ควรเพิ่มการพัฒนาในระยะที่ 3 การพัฒนาในประเทศ เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการพัฒนา อายุไม่เกิน 50 ปี และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และวิธีการคัดเลือกควรให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก

คำสำคัญ การพัฒนาหลักสูตร, ภาวะผู้นำ

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop an Educational Leadership Curriculum in cooperation with Southwest University, People's Republic of China, 2) test of the curriculum and examine the effectiveness of the curriculum and 3) monitor and evaluate the curriculum through the following steps:

Step 1: Data Analysis

Step 2: Design an educational leadership curriculum in cooperation with Southwest University, People's Republic of China

Step 3: Test and examine the effectiveness of the curriculum

Step 4: Monitor and the evaluation of the curriculum

Step 5: Curriculum Improvement

The study sample consisted of 30 Thai school leaders selected by purposive sampling methodology. The research instruments were self-designed and examined by

experts. They were tried out for reliability (1) the knowledge test with a reliability of 0.9246 (2) The questionnaire on the satisfaction of the curriculum with a reliability of 0.8931 and (3) The questionnaire on running and managing the program found to have a reliability of 0.8657. The parametric statistics used in data analysis are mean, standard deviation, and t-test.

The findings of the study were summarized as follows:

1. The element of curriculum comprises of principles and rationale, philosophy and concept, learning methods and development, learning objectives, steps of training, structure and learning units, learning areas, training guidelines, training materials, period of time, qualification of trainee, trainee selection criteria, assessment and evaluation, and lesson plan.

2. Analysis conducted to examine appropriateness of the curriculum developed for educational leadership in cooperation with Southwest University, People's Republic of China through conferences and workshops between a Thai delegation, consisting of executive administrators, Ministry of Education and experts, and a Chinese delegation, consisting of administrators and curriculum experts of Southwest University, People's Republic of China, at the same time as the academic cooperation conference for training teachers and educational personnel. The result reveals that the overall appropriateness levels of the 9 elements are at the highest appropriateness level. These components are elements of the curriculum, training materials, learning objectives, training guidelines, structures and learning units, learning areas, lesson plan, assessment and evaluations, period of time, whereas the trainee's selection criteria and trainee's qualification were evaluated at a very appropriateness level.

3. Testing of the effectiveness curriculum reveals (1) its efficiency of curriculum (E1/E2) is at 91.33/90.50 which is at its desirable level (2) After training, the trainee able to score higher marks at the statistical significance of 0.01 (3) The course questionnaire shows that trainees satisfy with the course content, the depth of the course content, trainee development activities, trainers and their training techniques (4) Overall, the trainees are very satisfied with the programme is operated, especially in the areas of benefits, and the areas of managing the programme which comprises of 2 phases which are the 1st phase of training at National Institute for Development of Teachers Faculty

Staff and Educational Personnel (NIDTEP) and the 2nd phase of training overseas at Southwest University, Chongqing, the People's Republic of China.

4. The follow up evaluation indicates that the trainees were continually could apply their knowledge and experience received from the educational leadership training into practices, self-development, to lead the school and improve the quality of education. They also bring their knowledge into other institutes through seminar and conferences, becoming a visionary educational and academic leader, inspire and motivate other teachers and academic members. They also become a well respect leader who is actively establishing the academic collaboration network within and outside the country.

5. The result from the curriculum development indicated that there should be implemented providing preparatory learning units, adding a 3rd phase in Thailand for creating school development strategies, restricting age of participants to 50 years with at least five years of experiences in managing a school and granting Provincial Education Office decisive rights to select new participants.

Keywords: #Curriculum Development, Leadership

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558 (Millennium Development Goals : MDGs 2015) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และปัจจัยภายในประเทศจากนโยบายการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และวิกฤตสังคมสูงวัย ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางที่สนคตความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษา และการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทย

ส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์สังคมสูงวัย ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลก กำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศตนให้มีทักษะ สมรรถนะระดับสูง และมีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นประเด็นหลักของประเทศไทยที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 การเตรียมความพร้อมกำลังคน ทั้งด้านความรู้ทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัว และรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต และการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน ความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน และเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกระบบ มีความสอดคล้องกัน และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเตรียมกำลังคนให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้น ต้องวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ และสมรรถนะสูง เพื่อพร้อมรับการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์หลักที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการ การศึกษา มีเป้าหมายเพื่อต้องการให้โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการการศึกษา มีความคล่องตัวชัดเจน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นเป้าประสงค์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ว่า ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้นำทางการศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ปัญญาชั้นนำเพื่อปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ต่อองค์กรและต่อตนเองโดยอาศัยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร เพราะมีผลกระทบต่อบุคคล และทรัพยากรภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ผู้นำที่มีการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำจะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของงานที่มีประสิทธิผล หรืออาจกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพขององค์กร ขึ้นอยู่กับผู้นำองค์กรซึ่งต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ปัญญาชั้นนำ แก้ไขปัญหา เพื่อปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยอาศัยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2559) ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อให้

บรรลุปเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะผู้นำทางด้านการศึกษา จึงจะจัดการศึกษาเพื่อตอบ โจทย์การพัฒนาประเทศได้ ทั้งนี้ ผู้นำต้องสามารถนำการเปลี่ยนแปลงได้ ต้องมีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบ คิดใหม่ทำใหม่ และสนับสนุนให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเกิดการพัฒนา อย่างรวดเร็วได้

การปฏิรูปการศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีน นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 ได้ดำเนินการ ปฏิรูปการศึกษาโดยจัดทำแผนปฏิบัติการเสริมสร้างระบบการศึกษา เพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับการก้าว เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ด้วยตระหนักว่า วิทยาศาสตร์และการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศให้ ทันสมัย ซึ่งประธานาธิบดี เจียง เจ๋อ หมิน ได้กล่าวไว้ว่า “ความแข็งแกร่งและการแข่งขันระหว่างประเทศ จะก้าวไปได้ด้วยการพัฒนา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ความรู้ และการศึกษา” สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา ซึ่งรัฐบาลกำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์ลำดับต้นของประเทศ โดยมีการปฏิรูประบบการเรียนการสอนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้านต่างๆ มีความหลากหลาย และมีกลวิธีที่แตกต่างกัน โดยตระหนักว่า การที่จะทำแผนยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาให้เกิดขึ้นจริงได้ รัฐบาลต้องเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนด้านการศึกษาใหม่ คือ เปลี่ยนจากแนวคิดการลงทุนเป็นการใช้ จ่ายเพื่อการบริโภคซึ่งเป็นการลงทุนเช่นเดียวกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นของสังคม ประกอบนโยบายของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) มีรากฐานมาจากเส้นทางสายไหมในอดีต เมื่อ 2,000 กว่าปีมาแล้ว บรรพบุรุษเดินทางข้ามทุ่งหญ้าและ ทะเลทรายเพื่อเปิดเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา เรียกว่า “เส้นทางสายไหม” (Silk Road) เพื่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงตะวันออกกับตะวันตก เรียกว่า “เส้นทางสายไหมทางทะเล” ทำให้เกิด เครือข่ายเส้นทางการค้า เป็นโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งของโลกที่จะมีส่วนช่วยการ พัฒนาเศรษฐกิจ และการค้าโลก การริเริ่มโครงการนี้เพื่อต้องการแรงกระตุ้นใหม่ ๆ จึงให้ความร่วมมือกับ ประเทศต่างๆ ทั่วโลกทั้งด้านการค้าและการศึกษา (ปรีดี บุญซื่อ, 2560)

จากความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก ยุทธศาสตร์การ พัฒนาการศึกษที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และปัญหาทางการศึกษาของประเทศ รวมถึง ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนจีน สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา บุคลากรในศตวรรษที่ 21 และโดยเฉพาะการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อ การพัฒนา ประสิทธิภาพครู และคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จึงมีความร่วมมือทาง วิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษา (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา, 2560) โดยเชื่อมั่นว่าความร่วมมือทางวิชาการ ในการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของประเทศไทย อันจะ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อติดตามและประเมินผลหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการดำเนินการโดยใช้การวิจัยแบบการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน 2) ทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และ 3) การติดตามและประเมินผลหลักสูตร ดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สร้างขึ้น ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และทดลองใช้เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความรู้ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9246 2) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8931 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินการฝึกอบรม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8657 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม จากกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน โดยใช้การทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทดสอบก่อน และหลังทดลอง (One – Group Pretest – Posttest Design) ขั้นตอนที่ 4 การติดตามและประเมินผลหลักสูตร ขั้นตอนที่ 5 การปรับปรุงหลักสูตร

1.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเพื่อจัดทำร่างหลักสูตร ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการพัฒนา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ภาวะผู้นำทางการศึกษา การพัฒนาผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทย 4.0 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญในวิชาชีพภาวะผู้นำทางการศึกษาให้ผู้บริหารสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเปิดโลกทัศน์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาในมิติต่างๆ ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน เพิ่มพูนความเป็นผู้นำให้กับผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงความสามารถในการสื่อสารระหว่างสองวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางการศึกษาระหว่างประเทศ โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็น 2 ระยะเวลา คือ 1) การพัฒนาในประเทศ และ 2) การพัฒนาในต่างประเทศ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน การวัดและประเมินผล ดำเนินการทดสอบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

1.3 ผลการดำเนินการร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มหาวิทยาลัยซีหนาน เสนอความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงาน ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรฝึกอบรมที่จัดให้มีการศึกษาดูงานระยะสั้น โดยแต่ละฝ่ายรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาบุคลากรในการเปิดโลกทัศน์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนบุคลากรด้านการศึกษาและการทำวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน เนื่องจากผลการประเมินด้านการศึกษาระดับนานาชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน อยู่ในระดับสูง ซึ่งควรมีการศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนของประเทศไทย การสนับสนุนทุนของมหาวิทยาลัยซีหนานให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของไทย เพื่อไปฝึกอบรม ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นความร่วมมือที่สามารถดำเนินการโดยจะต้องพัฒนาหลักสูตร และระบบการคัดเลือกที่ชัดเจน และเสนอให้สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พิจารณาเป็นศูนย์การศึกษาของมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทย รวมถึงเสนอให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาภาษาจีนให้กับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาของประเทศไทยโดยมหาวิทยาลัยจะสนับสนุนงบประมาณบางส่วน

2. ผลการสร้างหลักสูตร และการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

2.1 หลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล ปรัชญาและแนวคิด หลักการเรียนรู้ และพัฒนา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ขั้นตอนในการฝึกอบรม โครงสร้างและหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แนวทางการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ระยะเวลา คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิธีการคัดเลือก การวัดและประเมินผล และแผนการเรียนรู้

2.2 ความเหมาะสมของหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับ มหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 9 รายการ ได้แก่ องค์ประกอบของหลักสูตร สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการฝึกอบรม โครงสร้างและหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ระยะเวลา สำหรับประเด็นที่เหลือ 2 ด้าน ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรว่า มีความเหมาะสมในภาพรวมระดับมาก ได้แก่ วิธีการคัดเลือก และคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.3 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับเป็นหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

3. ผลการทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร

3.1 ประสิทธิภาพของหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับ มหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน คือ คะแนนการทดสอบระหว่างการฝึกอบรม ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 91.33 และคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรม ได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 90.50 ค่าประสิทธิภาพของหลักสูตร เป็น 91.33/90.50 สอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า คะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรม เมื่อวิเคราะห์ค่าทางสถิติ พบว่า คะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร พบว่า มีความพึงพอใจต่อหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจในการฝึกอบรม ด้านเนื้อหาวิชาหลักสูตร ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาสาระและกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านปัจจัยเกื้อหนุนในการจัดฝึกอบรม และด้านวิทยากร เทคนิคการฝึกอบรม

3.4 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อการจัดฝึกอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์และความคุ้มค่า ด้านกระบวนการจัดการ ด้านการบริการระยะที่ 1 การพัฒนาในประเทศ ณ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ส่วนด้านการบริการ ระยะที่ 2 การพัฒนาในต่างประเทศ ณ มหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. ผลการติดตามและประเมินผลหลักสูตร

ผลการติดตามและประเมินผลหลักสูตร พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานในหน้าที่ และการมีส่วนร่วมกับสังคมและเครือข่าย ครอบคลุมทั้ง 3 ส่วน ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาในระดับหน่วยปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ซึ่งบูรณาการให้เกิดภาพของความสำเร็จในวงกว้าง ด้วยการขับเคลื่อนคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เป็นต้นแบบการเสนอแนวคิดในการพัฒนาการศึกษา ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาได้รับรางวัลระดับหน่วยงาน และระดับประเทศ เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างกว้างขวาง มีความเข้าใจในวัฒนธรรมฐานรากที่ดึงนำมาสู่การบริหารจัดการศึกษาให้เกิดความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน แสดงภาวะผู้นำด้วยการสนับสนุนผลักดันให้เกิดการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและพื้นที่ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับพื้นที่และระดับประเทศ สร้างเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเชิงพื้นที่ และสร้างอัตลักษณ์ผู้เรียนที่มีความรู้คู่คุณธรรมให้กับสถานศึกษาและสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลจากหลักสูตรที่มีเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่

5. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ควรเพิ่มหน่วยการเรียนรู้ในการพัฒนาในประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการพัฒนาในต่างประเทศ ควรเพิ่มการฝึกอบรมระยะที่ 3 การพัฒนาในประเทศ เพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา หลังจากกลับจากพัฒนาระยะที่ 2 ควรกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการพัฒนา ต้องมีอายุไม่เกิน 50 ปี และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และวิธีการคัดเลือก ควรให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน จากการศึกษา และวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้แนวคิดในการพัฒนา เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ภาวะผู้นำทางการศึกษา ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทย 4.0 การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ดำเนินการโดยใช้กระบวนการการวิจัยและพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร 2) การสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร 4) การติดตามประเมินผลหลักสูตร และ 5) การปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธัญญา แสงหิรัญ (2553) ที่พบว่า

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตรเพื่อหาประสิทธิภาพ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตร และสอดคล้องกับ สิริวารรณ จรัสรวีวัฒน์ (2554) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ ความเป็นมาของหลักสูตร หลักการวัตถุประสงค์ โครงสร้าง กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ และการวัดและประเมินผลการฝึกอบรม ในการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล ปรัชญาและแนวคิด หลักการเรียนรู้และพัฒนา วัตถุประสงค์ของหลักสูตร ขั้นตอนการพัฒนา โครงสร้างและหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ แนวทางการฝึกอบรม สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม ระยะเวลา คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สัมฤทธิ์ แสงทอง และคณะ (2558) พบว่า หลักสูตร ประกอบด้วย ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ เนื้อหาของหลักสูตร กิจกรรมการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ การฝึกอบรม การวัดและประเมินผล

การดำเนินการความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ในการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีภาวะผู้นำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2559) ที่กล่าวไว้ว่า ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ และส่งผลให้เกิดผลสำเร็จของงานที่มีประสิทธิผล และผลการวิจัยของ อนันต์ พันนึก (2554) ที่ทำการทดลองโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มทดลอง พบว่า หลังการพัฒนากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ และทักษะตามสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของหน่วยงานจะดำเนินไปด้วยดี และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การทดลองใช้และตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร หลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพ เท่ากับ $91.33/90.50$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการทดลองใช้หลักสูตรภาวะผู้นำทางการศึกษาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปรากฏว่าคะแนนทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ และนำไปทดลองใช้มาแล้ว ซึ่งมีความเหมาะสมตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ คันศร คงยืน (2553) ที่พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน และผลสัมฤทธิ์หลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หลักสูตรมีประสิทธิภาพ $90.65/86.05$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน $80/80$ ที่ตั้งไว้ เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านกระบวนการสร้างและหาคุณภาพอย่างเป็นระบบทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมใจ กงเต็ม (2556) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู หรือผู้บริหารอย่าง

เป็นระบบ โดยผ่านการศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษา การตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงวุฒิ และทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ส่งผลให้หลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมตรงความต้องการ หรือมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อีกด้วย

3. การติดตามและประเมินผลหลักสูตร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้และ ประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาจัดการ เรียนการสอน ตลอดจนขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ และสังคม อีกด้วย รวมถึงมีความเป็นผู้นำทาง การศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เป็นต้นแบบการเสนอแนวคิดในการ พัฒนาการศึกษาก่อน เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ประสบ ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาได้รับรางวัลระดับหน่วยงาน และระดับประเทศ แสดงภาวะผู้นำด้วย การสนับสนุนผลักดันให้เกิดพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและพื้นที่ รวมทั้งสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ เป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับพื้นที่ และระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัสนีย์ สุกิจใจ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาทุกประเภท งานด้านวิชาการนับเป็นงาน ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยผู้นำโดยเฉพาะผู้นำทางด้าน การศึกษา เพราะผู้นำในองค์กรทางการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่าง ยิ่งต่อองค์กรทางการศึกษา เพราะผู้นำทางวิชาการหรือผู้บริหารการศึกษาจะบริหารจัดการองค์กรทางการ ศึกษาให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ อนึ่ง หลักสูตรที่มีเนื้อหา และกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เชนโยบาย

1) ควรมีหน่วยงานประสานความร่วมมือเครือข่ายทางการศึกษากับสาธารณสุข ประชาชนจีนอย่างต่อเนื่อง

2) ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการให้มี โอกาสไปพัฒนาตนเองตามความร่วมมือทางวิชาการในต่างประเทศ เพื่อให้มีวิสัยทัศน์ ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)

1.2 การพัฒนาหลักสูตร

1) ด้านหลักสูตร ควรเพิ่มหน่วยการเรียนรู้ในการพัฒนาในประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการเดินทางไปพัฒนาในต่างประเทศ ด้านทักษะภาษา และเพิ่มการพัฒนาหลัง กลับจากการพัฒนาในต่างประเทศ เป็นระยะที่ 3 การพัฒนาในประเทศ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจัดทำ แผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรมา ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย

2) ด้านคุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรกำหนดอายุของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ไม่เกิน 50 ปี และมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี มีผลงานการบริหารสถานศึกษาโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม มีความมุ่งมั่นตั้งใจเข้ารับการฝึกอบรม มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์และสุขภาพแข็งแรงดี

3) ด้านวิธีการคัดเลือก ควรให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดพิจารณาคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาตามคุณสมบัติและเกณฑ์ที่กำหนด และควรมีการทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อคัดเลือกผู้รับทุนการพัฒนา โดยเรียงลำดับคะแนนทดสอบ และเสนอรายชื่อให้มหาวิทยาลัยซีหนาน พิจารณานุมัติทุนการพัฒนาในต่างประเทศ

4) ด้านการบริหารจัดการฝึกอบรมในต่างประเทศ ควรพิจารณาความเหมาะสมของผู้ที่ทำหน้าที่แปลภาษาโดยขอให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแต่ละระดับ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการแปล ควรมีบริการอินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูลและการประสานงาน ควรจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยประสานงานระหว่างการพัฒนา และมีการประชุมร่วมกันควรจัดสถานที่ศึกษาดูงานให้มีความสอดคล้องกับการฝึกอบรมภาคทฤษฎี และควรจัดเวลาที่สัมมนาเพื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยติดตามและประเมินผลผู้ผ่านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 2) ควรมีการศึกษารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการในการจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาผู้บริหารระดับสูง ของกระทรวงศึกษาธิการ กับหน่วยงานในต่างประเทศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กวี วงศ์พุ่ม. (2550). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- ขจรศักดิ์ หาญณรงค์. (2541). “ขั้นตอนการฝึกอบรม”. *วารสารทรัพยากรมนุษย์*. 2(7), 38.
- คันศร คงยืน. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะหัวหน้าศูนย์บ่มเพาะอาชีพศึกษาในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยวงชวลิตกุล).
- ฉันท ชาติทอง. (2550). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จงกลนี ชุตินาเทินทร์. (2544). *การฝึกอบรมเชิงพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พี. เอ. ลีฟวิง.
- จิรฐา จรวงษ์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู เรื่อง กลยุทธ์การสอนทักษะการคิดสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

- จุฑามาศ อินนามเพ็ง. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2550). **ทักษะภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : มัลติมีเดียฟอร์เมชันเทคโนโลยี.
- ชูชัย สมितिไกร. (2554). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยธวัช ทักษาศาสตร์. (2544). **การบริหารงานฝึกอบรมโรงเรียนนายอำเภอ กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ถาวร เสี่ยงเอียด. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎี
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ทิตนา แคมมณี. (2547). **การประเมินหลักสูตรในเอกสารการประเมินและพัฒนาหลักสูตร
การศึกษาระดับปริญญาตรี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2542). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ประชุมช่าง.
- อึ้ง อึ้ง. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธีระ รุญเจริญ. (2559). **ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพปัญหาความจำเป็นและ
แนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ธีระเดช จิราธนาทิต. (2556). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในฝัน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20**. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).
- เนตรพัฒน์ ยาวีราช. (2552). **ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: บริษัททริป
เพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.
- บุหงา วชิระศักดิ์มงคล. (2561). **ภาวะผู้นำทางวิชาการ**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://gg.gg/bov22>.
สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2561.
- ประเวศ วะสี. (2544). **ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษาที่พาประเทศพ้นวิกฤต**. กรุงเทพฯ
: พริกหวานกราฟฟิค.
- ปราณีต ศรีศักดิ์ดา. (ม.ป.ป.). **เทคนิคการฝึกอบรม**. สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (เอกสารอัด
สำเนา).
- ปรีดี บุญซื่อ. (2560). **เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 “One Belt, One Road” จะเปลี่ยนโฉมหน้า
เส้นทางการค้าโลกอย่างไร**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก [https://thaipublica.org/2017/05/
pridi48/](https://thaipublica.org/2017/05/pridi48/). สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2560.
- พรชัย เจดามาน. (2560). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ศตวรรษที่ 21 : ไทยแลนด์ 4.0**. [ออนไลน์]. สืบค้น
จาก <https://www.kroobannok.com/83312>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2560.

- พรชัย เจตมานาน. (2561). **ภาวะผู้นำยุค 4.0 ในพลวัตศตวรรษที่ 21**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://personnel.obec.go.th/hris-th/ebook/leader4/#p=1>. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2561.
- พิสนุ พองศรี. (2549). **การประเมินทางการศึกษา แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2553). **การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2552). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- รุจิร ภูสาระ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์.
- รุจโรจน์ แก้วอุไร. (ม.ป.ป.). **การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)**. ม.ป.ท.
- วรรณิ ไสมประยูร. **การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา**. วารสารวิชาการ 6(6), 12-14.
- วิจิตร อวาทกุล. (2547). **การฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2543). **การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิล พินิจพงศ์. (2558). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://artdesignqa.blogspot.com/2012/03/blog-post.html>. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2561.
- ศรัณยา แสงศิริ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2533). **เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง “กระบวนการฝึกอบรม” การฝึกอบรมหลักสูตรความรู้พื้นฐานด้านการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2559). **สรุปผลการเจรจาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน**. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2560). **ความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยซีหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน**. สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2560). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560**. (เอกสารอัดสำเนา).
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2547). **การพัฒนาตัวแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สมใจ กงเต็ม. (2556). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. (สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์).
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). **ภาวะผู้นำทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : บুদ্ধลิ้งค์.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2551). รายงานการวิจัยสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.onec.go.th>. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2560.
- สัมฤทธิ์ แสงทอง และคณะ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารระดับต้น ในสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิคณะซาลาเซียนแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ. มูลนิธิคณะซาลาเซียนแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)**. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2558 ของ สศช. (เอกสารอัดสำเนา).
- _____. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : บริษัท ฟริกทวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก www.moe.go.th/moe/Upload/new20/Fileupload/46760-7930.doc. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560.
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. (2552). **ความร่วมมือระหว่างสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ไทย-จีน**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=6935&Key=news8>. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2560.
- _____. (2560). **วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป.** (เอกสารอัดสำเนา)
- สิริวรรณ จรัสวีวัฒน์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสะท้อนคิดของ นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2545). **เคล็ดลับการทำวิจัยในชั้นเรียน**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ อักษรไทย.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่: ศูนย์รวมความรู้.
- สงัด อุทรานันท์. (2537). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: ลงเดือนการพิมพ์.
- สุมิตร คุณากร. (2538). **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สุปราณี ศรีฉัตรภิมุข. (2547). **การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). **การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนันต์ พันนึก. (2554). การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.
(วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณพิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

อัศนีย์ สุทธิใจ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิจัยพุทธศาสตร์.
สืบค้นจาก <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/brj/article/view/1640>. สืบค้นเมื่อวันที่
9 พฤศจิกายน 2560.

ภาษาอังกฤษ

Beauchamp, George A. (1981). **Curriculum Theory**. Mass: The Kagg.

Bass, B.M. (1997). **New Paradigm of Leadership: An Inquiry into Transformational Leadership**. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Bennis, W., & Nanus. (1985). **Leader : The Strategies for Taking Change**.
New York: Dealer.

Caldwell. B.J.&Spinks, J.M. (1990). **The self-Managing School**. Great Britain: Taylor &
Francis.

Cronbach, Lee J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York:
Harper & Row Publisher.

De Phillip and Others. (2004). **Curriculum Improvement: Proposals and Procedures**. Boston: Allyn and Bacon.

Dessler, G. (1985). **Management: Fundamentals Modern Principles & Practice**.
(4th ed). Reston, VA: Reston.

DuBrin, A. J. (2007). **Human Relations Interpersonal Job-Oriented Skills**. (9rd ed).
New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Good, Carter. (2000). **Dictionary of Education**. (3rd ed). New York: McGraw - Hill.

Hoy Wayne K. and Cecil G Miskel. (2001). **Educational Administration : Theory Research and Practice**. (6th ed). New York: McGraw-Hill.

Jackson, H.K., Jr. and N.L.Frigon. (1994). **Management 2000**. (4th ed). Boston: Allyn and
Bacon.

Kuder, G.F. and M.W. Richardson, (1937). **The Theory of the Estimation of Test Reliability**. *Psychometrika* ; September, Volume 2, Issue 3, pp.151-160.

Lussier, R.N. and C.F. Achua. (2007). **Effective Leadership**. (3rd ed). Ohio: South-Western.

Nicholls, A & Nicholls, S. H. (1978). **Developing a Curriculum: A Practice Guide**.

- London: Gorge Allen and Unwin.
- Odiorne, G. S. (1970). **Training by Objective: An Economic Approach to Management Training**. New York: The McMillan.
- Provus, M. M. (1971). **Educational Evaluation and Decision Making**. Itasca, IL: Peacock Ralph.
- Reddin, William J. (1970). **Managerial Effectiveness**. New York: McGraw-Hill.
- Saylor, D., & Alexander, I. (1974). **Planning Curriculum for Schools**. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Stake, R. E. (1976). The Countenance of Education Evaluation. **Teachers College Record**. 68: 523-540.
- Stogdill, R. (1974). **Handbook of leadership: A survey of theory and research**. New York: The Free Press.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace and World.
- Tanner, D. & Tanner, L. (1980). **Curriculum Development: Theory into Practice**. New York: Macmillan.
- Thai Business Information Center. (2018). **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www/thaibizchina.com/thaibizchina/th/thai-china/>. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560.
- Tyler, R. W. (1989). **Basic principle of Curriculum and Instruction**. Chicago: University of Chicago Press.
- Walker, D. F. (1971). “**A Case Study of Deliberation in Three Curriculum Project**” **Curriculum Theory Network**. Stanford University: Monograph Supplement.
- Yukl. A. G. (2006). **Leadership in organization**. (6th ed). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall)

.....